

Az ásványi nyersanyagbázis a termelő erők fejlesztésének fontos feltétele

Írta: M. Pelzsee, a KGST Földtan Állandó Bizottságának elnöke

A Tanács XVIII. ülészakának határozata alapján 1963-ban megalakult a KGST Földtani Állandó Bizottság.

A Bizottság célja a földtani kutatások elősegítése, a felderítő, előzetes és részletes kutatások hatékonyságának fokozása, az ásványi nyersanyagkészletek felkutatása és növelése a KGST tagállamokban sokoldalú gazdasági és tudományos-műszaki együttműködés szervezése után.

Az eltelt évek alatt a Bizottság jelentős munkát végzett a sokoldalú gazdasági és tudományos-műszaki együttműködés megszervezésében a földtan terén.

Az egyik legfontosabb feladat az érdekelt KGST tagállamok 1966—1970. évi földtani kutatási terveinek koordinálása volt.

A koordinálás során az országok kölcsönösen megismerkedtek 1961—1965 között végzett földtani kutatásaik eredményeivel és a következő időszakra előirányzott földtani kutatásaik fő irányvaival.

A tapasztalatcsere és a kétoldali konzultációk lehetővé tették az országok számára a földtani kutatási terveik kidolgozásánál a többi ország tapasztalatainak figyelembevételét. Az említett feladatok eredményes megoldásához a KGST érdekelt tagállamai 1966—70-re a földtani kutatásokra fordítható költségek további növelését tervezték, elsősorban a kőolaj- és földgázlelőhelyek kutatására.

A tervek koordinálása során a Bizottság több földtani problémát tárt fel, melyek kidolgozásában érdekelt a KGST tagállamok többsége.

Az említett problémákhoz tartozik:

— a szénkészletek, elsősorban a kokszolható szénkészletek növelése a KGST tagállamokban. Jelenleg az érdekelt országokban befejezés előtt áll a prognosztikus szénkészletek értékelésének munkája, ennek alapján kidolgozzák a szénkutatás, elsősorban a kokszolható szénkutatás irányait a legközelebbi évekre;

— a kőolaj és földgáz, valamint egyéb ásványi nyersanyagok kutatásának fokozása, beleértve a mélysintek kutatását is. A Bizottság megkezdte a „Az üledékes medencék mélysintjeinek komplex földtani—geofizikai kutatása az ásványi nyersanyagkutatás perspektíváinak értékelése céljából” című téma kidolgozását, ami elősegíti a még kevésbé megkutatott mélysinteken új ásványi nyersanyaglelőhelyek mielőbbi felfedezését;

— az NDK, a MONK és a CSSZSZK elsődleges és torlatos önlelőhelyein a további földtani kutatások perspektíváinak és irányainak meghatározása. Ezzel kapcsolatosan a Mongol Népköztársaságban tudományos—műszaki szemináriumot tartottak az ón, volfram és molibdén kutatás korszerű módszereiről és kidolgozták a prognosztikus önkészletek értékelési metodikáját. Az említett metodika szerint a KGST érdekelt tagállamai 1970-ben elvégzik a prognosztikus önkészletek értékelését és meghatározzák a földtani kutatások irányát. A MONK-ban és a CSSZSZK-ban végzett földtani kutatások eredményeként bővültek a már ismert önlelőhelyek perspektívái és újabb lelőhelyeket fedeztek fel;

— az agronomiai ásványi nyersanyag készletek növelésének lehetőségei a prognosztikus kálisó és foszfát készletek alapján. A koordinálás során a KGST érdekelt tagállamai az 1966—1970. közötti időre előirányozták új lelőhelyek felderítésének és a már megismert kálisó és foszfát nyersanyaglelőhelyek megkutatásának meggyorsítását, valamint a prognosztikus kálisó és foszfát készletek újraértékelését. Az elmúlt évek során Mongóliában felfedezték és előzetesen megkutatották a Hubszugul-i foszforit lelőhelyet, ahol eléggé jelentős készletek vannak, újabb kálisólelőhelyeket fedeztek fel a SZU-ban, valamint Lengyelországban is a Gdanski öböl vidékén;

— a fontosabb ásványi nyersanyagok megkutatott és prognosztikus készleteinek újraértékelése Mongólia területén.

A Tanács Végrehajtóbizottságának határozatai és ajánlásai alapján a Földtani Állandó Bizottság javaslatokat készített a földtani kutatások fokozására Mongóliában, valamint a fontosabb ásványi nyersanyaglelőhelyek közös megkutatására. Jelenleg a BNK, MNK, NDK, LNK, SZU és CSSZSZK, valamint a MONK között létrejött kétoldali megállapodások alapján közös kutatások folynak Mongóliában, s ennek eredményeként erősen emelkedett az ország területének földtani feltérképezettségére, s újabb volfram, ón, arany, molibdén, réz-molibdén, foszforit, folypát, vasérc, szén és más hasznos ásványi nyersanyaglelőhelyet fedeztek fel.

A Bizottság jelentős munkát végez az 1966—1970. évi fontosabb földtani tudományos és műszaki kutatások terveinek koordinálásával. Ez a munka a Bizottság ágazati tudományos és

műszaki kutatási tervének keretei között 20 témában folyik.

Igy például kidolgozásra kerül a bauxit, réz, ólom, cink, ón, arany és barit-fluorit lelőhelyek tudományos prognózisának alapjai, egyéb témákban összesítik az élenjáró tapasztalatokat.

Kidolgozásra kerülnek a kőolaj és földgázterületek kutatási elvei és módszerei, valamint a prognosztikus kőolaj- és földgázkészletek értékelési elvei és módszerei, ami kétségtelenül igen nagy jelentőségű lesz az új kőolaj- és földgázlelőhelyek felfedezésében a KGST tagállamokban. A terv a nagypontosságú geofizikai készülékek és berendezések parametrikus sorának kidolgozásával is foglalkozik, ami nélkül napjainkban nem oldható meg egy feladat sem a szilárd és folyékony ásványi nyersanyagok kutatásában. Nem kevésbé fontos a szilárd ásványi nyersanyagok kutatásához használható nagyteljesítményű és automatizált fúróberendezések és szerszámok normál sorának kidolgozása. Az utóbbi években a KGST tagállamok földtani szolgálatában külön helyet foglalnak el a földtani kutatásgazdasági kérdések.

A Bizottságban résztvevő valamennyi ország delegációja aktívan résztvesz a programok összeállításában, a szükséges anyagok előkészítésében és kidolgozásában, a konzultatív találkozásokon és szakértői értekezleteken, valamint a tudományos—műszaki szemináriumok munkájában. Mindez lehetővé tette a kutatások szükséges mélységének biztosítását és az előkészítendő anyagok minőségének javítását.

A kutatások még korántsem fejeződtek be, de már most állíthatjuk, hogy egészükben eredményesen egyes témáknál a világszínvonalon folynak és hogy a KGST tagállamok gazdag tapasztalatainak kicserélése a kutatások során hozzájárult új ásványi nyersanyaglelőhelyek felfedezéséhez.

A felsorolt problémákon kívül a Bizottság időközönként foglalkozik a tüzelőanyag-energetikai nyersanyagok, színes és ritka fémek, agronómiai ásványi nyersanyagok készleteinek további növelésével összefüggő kérdésekkel is.

A Bizottság jelentős munkát végzett a fúrás-technika és technológia terén; kidolgozta és átadta a KGST Gépipari Állandó Bizottságnak a fúróberendezések nomenklatúráját, az erre vonatkozó műszaki követelményeket, valamint a KGST tagállamok 1970-ig terjedő szükségleteire vonatkozó adatokat. Kidolgozta a magfúrásnál használt kiegészítő műveletek gépesítését szolgáló berendezések jellemzőit és egyéb más kérdéseket, amelyek a fúrás-technika és technológia megjavításával kapcsolatosak.

A Bizottság több geofizikai kérdést dolgozott ki: javaslatokat készített elő a fontosabb geofizikai készülékek nomenklatúrájára, ezekre vonatkozó műszaki követelményekre és a KGST tagállamok szükségleteire 1970-ig (ezeket az

anyagokat is átadta a KGST Gépipari Állandó Bizottságnak), elkészült a legkorszerűbb és legtermelékenyebb geofizikai készülékek katalógusa, összesítették a geofizikai térképszerkesztés tapasztalatait, stb.

A szabványosítás és egységesítés terén a Bizottság kidolgozta a fúróberendezések, csövek és közetbontó szerszámok nomenklatúráját, az egységesített mérnökgeológiai térképmaketteket és térképszerkesztési utasítást; elkészült a fúrás-terminológiai szótár, valamint a mérnökgeológiai terminológiai szótár.

A Bizottságban kidolgoztak más, a KGST tagállamok földtani kutatási tevékenységével kapcsolatos kérdéseket is.

A szocialista országok geológusainak önfeláldozó munkája eredményeként a nyersanyagkészletek az elmúlt húsz év alatt jelentős mértékben növekedtek, ami hozzájárult az országok eredményes gazdasági fejlődéséhez.

A *Bolgár Népköztársaságban* a geológusok vas, mangán, ólom-cink, kőszén, barnaszén, lignit, kőolaj és földgáz, gipsz, kaolin, cementipari nyersanyag, valamint más hasznos ásványi nyersanyaglelőhelyeket találtak. A felfedezett lelőhelyek bázisán vas- és fémkohászatot hoztak létre, hőerőműveket, vegyipari vállalatokat, cement- és téglagyárakat, stb. építettek.

Magyarországban jelentős mértékben növekedtek a bauxitkészletek, négyzerezetre emelkedtek a kőolaj, hús szorosra a földgázkészletek, kőszén, barnaszén és lignit lelőhelyeket fedeztek fel, tovább növelték a vas- és mangánérc lelőhelyek készleteit, valamint különféle nem érces ásványi nyersanyaglelőhelyeket kutattak meg. A felsorolt lelőhelyek leművelése eredményesen folyik. Ipari, gyógyászati és egyéb intézmények részére jelentős termál- és ásványvíz készleteket kutattak meg.

A *Német Demokratikus Köztársaság* nagy jelentőséget tulajdonít a megkutatott barnaszén készletek állandó növelésének, amelyek termelésében, mint ahogy ismeretes, az ország első helyet foglalja el a világon. A köztársaság geológusainak egyik legnagyobb eredménye a kőolaj- és földgázlelőhelyek felfedezése az ország északi és középső részeiben, olyan területeken, amelyeket 1949-ig kőolajra és földgázra nem tekintettek perspektivikusnak. Új réz- és cinklelőhelyeket fedeztek fel, növekedtek az ón-érckészletek, hatalmas kálisó-, ezen kívül folyópát- és baritkészleteket, valamint egyéb más nem érces ásványi nyersanyaglelőhelyeket fedeztek fel. Az NDK-ban igen kiterjedt a mérnökgeológiai és a hidrogeológiai kutatás az ipari vállalatok és városok vízellátásának biztosítása céljából.

A *Mongol Népköztársaságban* a földtani kutatásokat a BNK, MNK, NDK, LNK, SZU

és CSSZSZK szakértőivel szoros együttműködésben végzik. Ennek a kölcsönös segítségnek alapján az ország területének földtani megkutatottsága 87%-ra emelkedett. Hatalmas arany, foszforit, réz-molibdén lelőhelyeket fedeztek fel; növekedtek az ipari érckészletek a volfram, szén, folyópát lelőhelyeken; eredményesen folynak a kutatások az elsődleges és torlatos aranylőhelyeken, az ón-, a színesfémérclelőhelyeken, ivó-, ipari- és ásványvizekre, valamint építőipari nyersanyagok lelőhelyein. Regionális légimágneses felvételeket végeztek az ország jelentős területein. Az utóbbi években jelentős összefoglaló földtani tevékenységet folytattak amelyek eredményeként összesítették az ország geológiájára és hidrogeológiájára vonatkozóan az utóbbi 50 évben kapott adatokat. Az országban létrejött ásványi nyersanyagbázisnak nagy jelentősége van a szocialista népgazdaság eredményes fejlesztésében.

A *Lengyel Népköztársaságban* a geológusok elmúlt 20 év folyamán kifejtett hatékony munkája eredményeként majdnem 2500 felfedezett és megkutatott lelőhelyen történt készletszámítás. Ez időszak alatt felderítettek, megkutatottak és termelésbe vontak olyan réz és ólom-cinkérc, kén lelőhelyeket, amelyek méreteikben és készleteiket tekintve egyedülállóak, valamint gazdag kőszén- és barnaszénlelőhelyeket és különféle építőipari nyersanyaglelőhelyeket is találtak. A Lengyel Alföldön végzett munka legfontosabb eredménye a hatalmas földgázlelőhelyek felfedezése, amelyek megkutatása hatalmas arányokban folyik.

Román Szocialista Köztársaság — az utóbbi 20 évben a román geológusok önzetlen munkájának eredményeként jelentősen növekedtek a kőolaj- és földgázkészletek a régebbi és az újonnan felfedezett kőolaj- földgázterületeken, újabb energetikai és kokszolható szénlelőhelyeket fedeztek fel, lényegesen növekedtek a vas, az ólom-, cink-, rézérc, aranyérc, bauxit készletek. Fontos eredményeket értek el a nem fémes hasznos ásványok: barit, kősó, agyag, mészkő, dolomit stb. felkutatásában. Igen nagy jelentőségűek a hatalmas termál- és savanyúvíz-készletek, amelyeket az ország középső és nyugati részében fedeztek fel. A felsorolt lelőhelyeket többségükben eredményesen művelik, az ország gazdasági szükségleteinek biztosítása céljából.

A *Szovjetunióban* fedeztek fel és kutattak meg valamennyi ásványi nyersanyagból készleteket. Több ásványi nyersanyag készlet és termelés vonatkozásában a SZU a világon az első helyen áll. Az utóbbi 20 év alatt a Szovjetunió területén a geológusok hősies munkájának eredményeként hatalmas szénkészleteket fedeztek fel új területeken. Jelentős mértékben bővültek az ismert szénmedencék perspektívái.

Új kőolaj- és földgázterületeket kutattak fel az ország több vidékén, nevezetesen Nyugat-Szibériában, Közép Ázsiában, Kazahsztánban, Ukrajnában, Kelet-Szibériában, az Uralban, a Volgai területen és más vidékeken. Hatalmas vasérclelőhelyeket fedeztek fel a Kurszki mágneses anomália, Kusztanaj, Kelet Szibéria stb. területén. Jelentős mértékben kiegészült az ipari lelőhelyek jegyzéke nemesfémek, színes és ritka fémek, vegyipari nyersanyagok, agronomiai érc, építőanyagok, drágakövek és díszítőkövek vonatkozásában. A szovjet geológusok kiemelkedő eredményeihez sorolható a hatalmas nyersanyagbázis létrehozása a gyémántipar számára Jakutia és az Ural területén, valamint megbízható nyersanyagbázis létrehozása a hasadóanyagipar számára. Ezek a felfedezések lehetővé tették olyan bányáipar létrehozását az országban, amely hosszú évekre teljes mértékben biztosítja a Szovjetunió népgazdaságának szükségleteit és ezen kívül lehetővé teszi különféle ásványi nyersanyagok: kőolaj, kőszén, vas-, mangán- és krómérc, foszfát-tartalmú nyersanyag stb. exportját.

A *Csehszlovák Szocialista Szövetségi Köztársaságban* a földtani kutatások eredményeként lényegesen növekedtek a régebben ismert lelőhelyek készletei, valamint újabb kőszén, barnaszén, vas-, ólom- cink-, réz- és ónérclelőhelyeket fedeztek fel. Az ország földtani szolgálata jelentős eredményeket ért el a kőolaj-földgázlelőhelyek, valamint a hasadó anyagok lelőhelyeinek kutatásában. Hatalmas készleteket kutattak meg tűzálló anyagokból, durva és finom kerámiai agyagokból, folyópátból, kvarcból stb. Az ország gazdasága számára igen fontos volt a pirit, fluorit és cementipari nyersanyaglelőhelyek felfedezése. A felsorolt ásványi nyersanyagok leművelése folyik, s a termékeket a népgazdasági szükségletek fedezésére használják.

Kellemes az a tudat, hogy a KGST tagállamok földtani szolgálatainak az utóbbi években elért jelentős eredményeiben része van a KGST Földtani Állandó Bizottságban kifejtett kollektív munkának is.

A továbbiakban a KGST tagállamok földtani együttműködésének elmélyülésében és kibővülésében a Földtani Állandó Bizottság munkájának szerepe tovább fog növekedni.

A Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa tevékenysége harmadik évtizedének kezdetekor a Földtani Bizottság előtt nagy és fontos feladatok állnak.

Ez elsősorban a KGST érdekelt tagállamai 1971—1975. évi földtani kutatási terveinek koordinálása. Az előkészítő szakaszt a Bizottság már megkezdte.

Nem kevésbé fontos a tudományos és műszaki kutatások 1966—1970. évi koordinálási tervének befejezése, valamint az 1971—1975.

évi ilyenirányú terv előkészítése. Ennek során az együttműködés elmélyítését és kibővítését, valamint az összes probléma világszínvonalon történő kidolgozását irányoztuk elő.

A KGST tagállamok delegációi nagy feladatokat fognak megoldani a földtani kutatások során alkalmazott műszerek, készülékek és berendezések létrehozása és kidolgozása során, valamint szabványosítás és más téren.

A Tanács tagállamainak aktív részvétele a Bizottság munkájában, a testvéri együttmű-

ködésben szerzett tapasztalatok, a bonyolult kérdéseknek baráti, testvéri összhangban való megoldása biztosíték arra, hogy a Bizottság előtt a következő években álló feladatok magas színvonalon kerülnek megvalósításra. Ezzel is hozzá kívánunk járulni ahhoz, hogy az érdekelt országok a perspektívikus területeken új lelőhelyeket, tüzelőanyag-energetikai nyersanyagokat, vasércet, színesércet, ritka és színesfémeket, vegyipari agronomiai és más hasznos ásványi nyersanyagkészleteket fedezzenek fel országaik népgazdaságának hasznára.